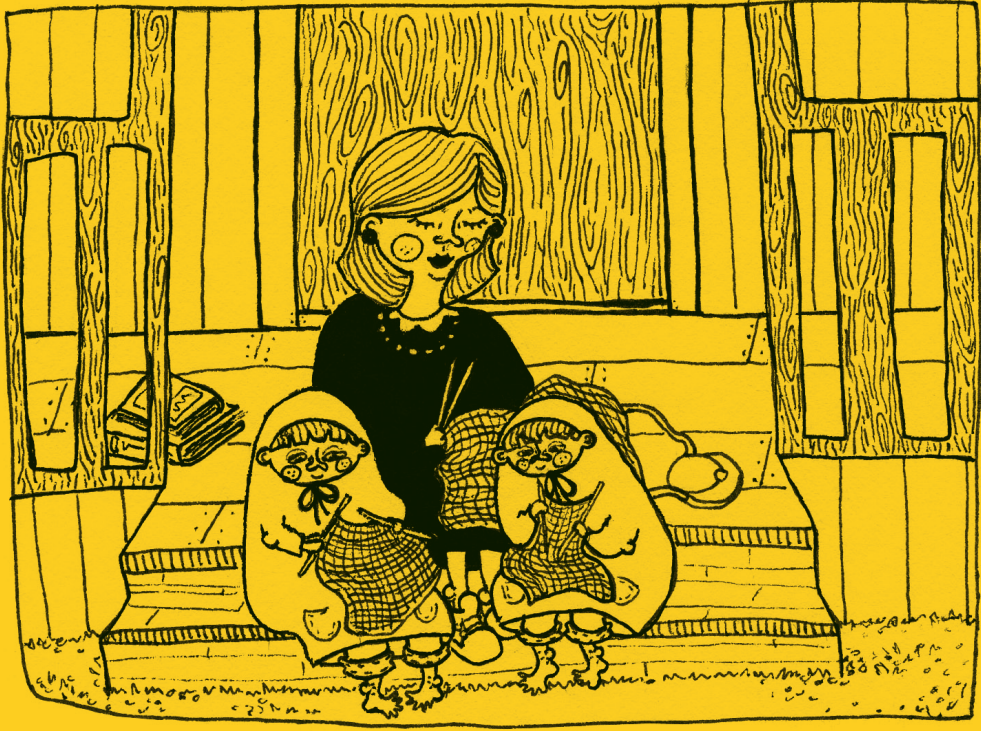

Kaija-Riitta Grönholm

TILLIPOLKU

Tillipolku

*Onko todellisuutemme mielikuvitusta, kuin elämä siellä,
missä he luulivat olevansa yksin puutarhakaikkeudessaan...*

KAIJA-RIITTA GRÖNHOLM

TILLIPOLKU,
keltainen alue

© 2018 Kaija-Riitta Grönholm

Kuvitus: Karoliina Kallio

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-951-568-809-5

Sisällys

Tillipolkulaisuus	7
Herra Rummukainen ja Viiripöllö	15
Vempulajalkainen vanha rouva ja kaksostytöt	17
Veikko Kärpänen, kärpäsveikko	21
Vasemmallepäinkallistuva	23
Pappi ja villakoirat: Vestimentum, Vinum ja Lapsus	25
Viuhkalaiset	27
Romanttinen pariskunta	29
Kanerva	31
Naamiska ja Käämiska	33
Juhlakansa valmiina pyhään hanaan tarttumaan	35
Huisin tärkeät talkoot ja tehtävät	45
Vorot kulkee tavallaan, ovet auki ajallaan	56
Pois on herra Rummukainen, sairasvuoteella vajavainen	75
Valmiina paikoillanne rahvas kansa, haaste heitetään luvan kanssa!	87
Hiiren pilaama rakkaudentunnustus on kuin hukkaan heitetty rienaus	95

Turhautumisen kourissa nääntyvät niin elukat kuin omistajansa	108
Mitä jäljelle jää, jos kaikki häviää?	117
Tunteettomuus suojaa kulkijaa, jos kahlaa pelon pellossa	125
Kaikki eivät mahdu maailmaan, jossa käärinliinaan kiedotut haudataan	135
Varjoa ja valoa, vahingossa keksittyjä konsteja	145
Hämärässä ne tanssivat ja kuutamon kajossa herkuistaan nauttivat	156
Taakse jääköön entinen, edessä uudesti siirtyminen	163
Sielunpaimenen kadotessa saa naljailusta kaikki osansa	175
Kenen on vastuulla naapurisurma, tunnonvaivoja poteva?	187
Kuusisilmäisen kohdatessaan voi unohtaa kivun polvissa	198
Harju välillämme on yhden hymyn mittainen	205
Sääntökirja	213

Tillipolkulaisuus

Noin 7000 tiimalasia sitten Hirvensalon länsirannalle eksyi kevätsateen ruoskima kulkija kädessään meripihkan palanen, jonka sisällä oli kivettynyt tillinvarsi. Selässä keikkui kalan perkuujätteillä täytetty kaislakori ja jätöksistä päätellen mukana seurasi pienempi kumppani.

Ensimmäisen tillipolkulaisen tiedetään viettäneen kesänsä Illoistentien varrella rakentaen ja viljellen. Jälkien perusteella reviiiri oli suppea ja käsitti ympyrän muotoisen pläntin. Mistä kulkija oli kotoisin ja eksynyt suoalueelle? Mikä sai hänet rakentamaan sinne mökkinsä ja kylvämään siemeniä, kasvattamaan yrttejä, joista yksi tulisi olemaan ylitse muiden? Satapäiset tillinvarsilöydökset kertoivat tillin palvonnasta, ja kivijalka alueen laidalla paljasti juhlapaikan. Olipa kerran siirtolapuutarha-alue, jota ei ollut.

Keväisin merenpoukamasta nousi kourallinen mutaisia kivenlohkareita, epämääräisiä savipaakkuja suojaan lumen sulamisesta aiheutuvaa tulva-aaltoa. Auringossa ne irtaantuivat toisistaan venytellen kohmeisia raajojaan, väänneksen kivettyneitä kasvojaan.

Mutanaamioiden murentuessa alta paljastui olentoja, jotka muistuttivat keltaisen siirtolapuutarha-alueen kesäasukkaita.

He olivat tillipolkulaisia ja elivät vain kesäisin. Keväästä syksyyn he tiesivät olevansa olemassa, muuta ajanjaksoa he eivät tunteneet. Lehtien varistessa he palaisivat kohti talven odotusta, ja äänetön horros kuljetti heidät läpi hyytävän kylmyyden tutussa poukamassa, toisiinsa käpertyneinä yhdessä lumen ja jään kanssa. Sanat soljuisivat auringon ja uuden kevään koittaessa.

Keltainen siirtolapuutarha-alue oli saanut nimensä pilvenhattaroihin yltävistä auringonkukista ja kakkaramatoista, jotka lämmittivät kesäasukkaiden päivettyneitä jalkapohjia, käsillä käveltäessä kämmeniä. Tillipolkulaiset olivat tunnettuja notkeudestaan, ja näppäryys oli kadehdittavaa.

He olivat ihmisenkaltaisia, irvikuvia ihmisyydestä, mutta parempia. Huomattavasti eheämpiä uudesti syntyneinä. Jokainen heistä oli ollut aikoinaan ihminen, mutta lunastanut paikkansa Tillipolun varrelta.

He eivät muistaneet ihmismaailmaa, jossa ahneus, kiire ja oman edun tavoittelu oli lyönyt leimansa ihmiskunnan tulevaisuudelle. Kaksi maailmaa kaukana toisistaan, niin kaukana että uskoisi vain toisen olevan totta. Ihmiset eivät tienneet keltaisen siirtolapuutarha-alueen olemassa olost, eivät nähneet kauniiksi laitettuja pihoja ryytimaineen. Häp-piläntietä ajettaessa peltomaisema näytti mitäänsanomattomalta ihmisten silmissä, ja vastaavasti tillipolkulaiset näkivät kaukana vain ison tien, jonne ei saanut koskaan mennä.

Merkittävin eroavaisuus maailmojen välillä oli ajan kulu-minen. Tillipolkulaisten aikaa mitattiin tiimalasilla. Hiekan valuttua loppuun lasi käännettiin uudelle kierrokselle – tai jätettiin kääntämättä. Kääntämättä jättäminen merkitsisi mökkikansan aikakauden päättymistä. Ajan seuraaminen kuului Valvojille, kaiken vallan pitäjille, jotka näyttäytyivät harvoin, ja silloinkin tarvittiin suuria mielen liikahduksia tillipolkulaisten tunnetiloissa.

Iän karttuminen loppui hetkeen, jolloin ihminen lyötiin tillipolkulaiseksi. Se ei kuitenkaan merkinnyt sitä, etteikö tillipolkulaisia koskaan menetetty. Kovien pakkastalvien aikana saattoi menehtyä useita tillipolkulaisia, ja aikoinaan heitä oli hävinnyt peleissä ja leikeissä. Silloin siirtolapuutar-

ha-alueen sääntöjä muutettiin osallistujaystävällisemmiksi. Häviämiset kiellettiin ja sanan käyttö julistettiin pannaan. Panna poltettiin roviolla yhdessä kaikkien sijamuotojen kanssa.

Tillipolkulaisten keskuudesta oli valittu hallituksen puheenjohtaja, ja hänellä oli tärkeä turvallisuutta ylläpitävä tehtävä: aamunkierto loruineen. Jos kiertoa ei toimitettu, ihmiset ja tillipolkulaiset kohtaisivat ja suoja näkymättömyydeltä menetettäisiin. Kukaan tillipolkulaisista ei ollut enää ihmisen katseen kestävä sen jälkeen, kun hänet oli hyväksytty täysivaltaiseksi tillipolkulaiseksi.

Valvojat valitsivat uudet tulokkaat, ehdokkaat, ihmismaailmasta puutarhaanmuuttopolitiikkaa noudattaen. He halusivat antaa ihmismaailmaan sopeutumattomille uuden mahdollisuuden. Jos tillipolkulaiset eivät hyväksyneet uutta tulokasta, hän saattoi anoa turvaa muilta siirtolapuutarha-alueilta. Muiden alueiden olemassaoloa ei kuitenkaan voitu varmistaa, mutta se ei tillipolkulaisten mieltä painanut. He luottivat karkotettujen löytävän itselleen uuden puutarhan ison tien päästä.

Paluuta ihmismaailmaan ei siirtymäriitin jälkeen ollut, ei sen jälkeen kun oli käynyt ehdolla jonkun alueen portilla. Kerran historiassa oli tillipolkulainen hylännyt oman yhteisönsä ja hävinnyt oman käden kautta.

Rajan ylitys maailmojen välillä maksoi täydellisen muistinmenetyksen. Puhdistusohjelma, jossa tulokkaan muisti tyhjennettiin, toimi moitteettomasti. Ihmisyyden tilalle istutettiin tillipolkulaisen ryhmäidentiteetti, ja samaistuminen mökkikansaankin alkoi välittömästi.

Uusi nimi, toimintatavat, muisti ja uskomukset iskostuivat tulokkaaseen hetkellä, jolloin hän astui mökkinsä piha-kivetykselle. Joskus tillipolkulainen saattoi kertoa jäsityttä-

viä tarinoita matkastaan siirtolapuutarha-alueelle, näyttää piirtämiään kuvia menneisyydestään ja kertoa esi-isistään. Kaikki oli kuitenkin Valvojien istuttamaa muistikuvaa, mutta upposi niin kertojaan itseensä kuin kuulijakuntaanakin. Ainoa totuus oli se, että tillipolkulainen oli kulkenut ja tuli aina kulkemaan vain kaksi matkaa: keväällä kohti Tillipolkua ja syksyllä kohti talvehtimispoukamaa.

Makuaisti ja terveystottumukset muuttuivat siirtymäriitissä. Ihmismaailman lihansyöjästä saattoi kehkeytyä kasvissyöjä, kun taas suklaa-allergikko eli pelkällä suklaamoussella. Hajuaisti oli mennyttä ja näkö saattoi muuttua. Likinäköinen muuttui pitkäkatseiseksi, lyhytpinnainen heräsi pitkäpinnaisena, ulkoinen olemus muuttui pikkuhiljaa. Kalpeus väheni terveen viheriän levitessä poskipoimuille ja hengityksestä nuuhkaisi ohrapirtelön tutun aromin. Piharatamo ja koivunkaarna leikkivät heidän olkapäillään. Tillipolkulaiset sädehtivät rakkautta.

Joskus harvoissa tapauksissa uuden tillipolkulaisen päähän jäi rippeitä ihmisyydestä. Hän saattoi olla liikaa ihmisentapainen ja tokaista ”minulla on kiire” tai kuvitella olevansa muita parempi.

Silloin Valvojilla oli kaksi vaihtoehtoa: nimetä asukas hallituksen puheenjohtajaksi, jolloin hänet oli tuomittu salaamaan kaikki muistamansa asiat, tai toisena vaihtoehtona hänet poistettiin alueelta. Yleensä valvojat päätyivät ensimmäiseen vaihtoehtoon, koska hiekan valuessa hallituksen puheenjohtajakin unohti pikkuhiljaa ihmiseleensä ja muistamattomana oli harmiton.

Aiemmat sukupolvet olivat laatineet yhteisöllisyyden ja rauhan ylläpitämistä varten sääntökirjan. Sääntöjä keksittiin koko ajan ja kaikki säännöt kelpasivat. Tärkeintä oli, että sääntö vaikutti vähintään yhden tillipolkulaisen

elämään. Sääntöjen ei tarvinnut hankaloittaa elämää Tillipolulla, ne saattoivat olla elämää helpottavia lisäyksiä. Hallituksen puheenjohtajan yksi tärkeimmistä tehtävistä oli huolehtia sääntöjen noudattamisesta, ja sääntökirjan sääntöjen ulkoa osaaminen oli kaikille pakollista.

Mitä tahansa tillipolkulaiset tekivät, suunnittelivat tai tekemättä jättivät, se oli tulosta Valvojien tekemistä päätöksistä. Ihastumiset olivat Valvojien aikaansaannosta samoin kuin pienet vihastumisetkin, joita harvemmin nähtiin. Tunteet ohjasivat Valvojien päätöksiä, joten heissä oli inhimillisiä kuin myös ilikurisiakin piirteitä.

He saattoivat jättää tulokkaaseen pieniä harmittomia ihmispiirteitä huvittelumielessä. Näitä piirteitä olivat tiukkapipoisuus tai nokonnuukuus. Valvoista oli kerrassaan hauskaa seurata, kuinka ominaisuus toimi Tillipolulla. Usein ei toiminutkaan, ja se poistettiin jälki-istunnossa. Tillipolkulaisten tunnetila oli suoraan verrannollinen Valvojien olotilaan. Jos tillipolkulaiset voivat hyvin, Valvojilla oli ruhtinaallista. Jos tillipolkulainen kärsi, Valvojilla oli tukalat paikat ja tukaluuden poistamiseksi ei riittänyt yksi eikä kaksi ruhtinaallista olotilaa, vaan tarvittiin liuta uudenkarheita riemunremakoita.

Eivät tillipolkulaiset tienneet voimasta, joka heitä ohjasi. Eivät he, hallituksen puheenjohtajaa lukuun ottamatta, joka hänkin tiesi vain murto-osan, aavistaneet olevansa liikuteltavia nappuloita puutarhakaikkeudessa. He tiesivät vain keltaisen siirtolapuutarha-alueen ja toisensa polun varrelta. He ymmärsivät kunnioittaa vanhaa päärakennusta ja itsekyhättyä tilliäitausta sen kyljessä. He muistivat, mistä taikinamarjapensasta piti seuravalla kerralla harventaa ja mistä ei saanut nyppiä senttiäkään.

Paahtavaa aurinkoa he tiesivät odottaa, poltetta varpaiden alla ja sadetta. Rankkasadetta, joka yltyisi myrskyksi riekaloiden kaiken. Tästä kaikesta he olivat onnellisia.

Elämä Tillipolulla sujui vaivattomasti keltaisissa mökeissä talkoiden ja pienten hullutusten parissa.

Yhteisöllisyys oli valttia ja sääntökirjan noudattaminen kunnia asia. Tilliä, pyhää kasvia, palvottiin ja juhlittiin. Ja mikä tärkeintä – kukaan ei koskaan hävinnyt.

Tiimalasissa hiekka valui kerta toisensa jälkeen ja tillipolkulaisten riemun ja leikin aika kestäisi loputtomiin.

Alueella seistä tönötti kymmenen siirtolapuutarhamökkiä ympyrän muodossa. Kenen naapuri oli, sillä ei ollut merkitystä. Pääasia että omisti rajanaapurit. Naapuri oli se, jolle aamuisin toivotettiin huomenta ja illalla poikettiin yllätyskaakaolle. Naapurin kanssa seurattiin jännityksellä jättiputken leviämistä ja arvuuteltiin, kumpi polttaa ihonsa ensimmäisenä. Jos itse ei kerinnyt kitkemään ohdakkeita, niin hyvän naapurin tunnisti avuliaisuudesta ja kasvimaan kukoisti ilman huolen häivää. Parhaimmat naapurit tunnisti Thujan istutusavusta. Jos niitä istutti muiden kuin rajanaapureiden kanssa, Thuja saattoi kasvaa vinoon. Hyvä naapuri auttoi lemmikkien hoidossa sairastapauksen sattuessa. Mikään ei korvannut rajanaapuria, paitsi toinen rajanaapuri, ja siksi ympyrässä asuminen oli turvallista. Toisen rajanaapurin lyyhityessä myrkkypensaan marjoista toinen oli turvana, kunnes Valvojat toimittivat uuden rajanaapurin.

Päärakennus ylvästeli sivummalla kuria pitäen vaatimattomille lautahökötyksille, jotka oli sisustettu asukkaiden mieltymysten mukaan. Mökeissä oli yksi huone: keittosyvennys ja makuupaikka. Ikkunoita siellä täällä, miten olivat halunneet. Sisään- ja uloskulkua varten oli oikeus

yhteen oveen. Mukavuuksista ei saanut puhua, koska tillipolkulaiset määrittivät mukavuudet eri tavoin. Joillekin räikeä räsymatto riitti mukavuudeksi, toiselle ikkunalasin kirkkaus. Kolmas olisi luopunut ikkunoista saadakseen olla rauhassa ja neljäs ei halunnut mukavuuksia ollenkaan. Kaikki oli suhteellista, mukavuuden muovasi mökkiläinen itse ja sitä ei ollut kiistäminen.

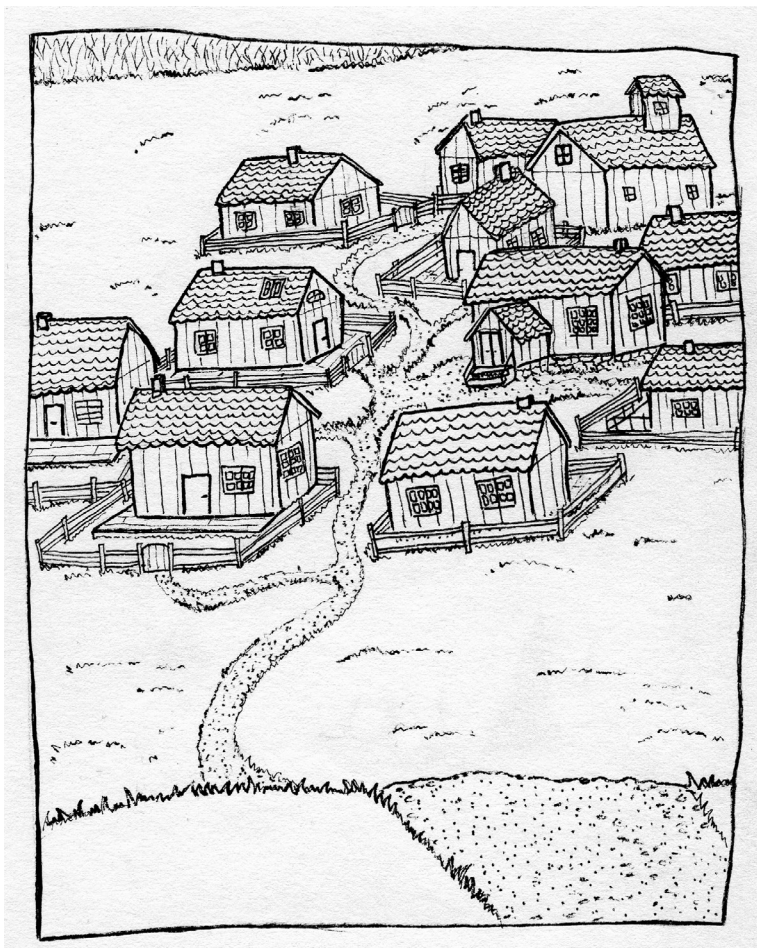
Eteläisessä päässä sijaitsi tillikuivaamo, yksi tärkeimmistä rakennuksista. Se oli kuin päärakennus, mutta aivan erilainen. Kuivaamon laudat olivat poikittain ja katto tasainen. Päärakennuksen katto oli viisto ja lautojen päät kohti taivasta. Auringon grillaamia aittoja oli useita, ja niiden lähellä saattoi kuulla kosiomatkalla olevan aittaraksan kujerruksen. Puolison löytyessä mökkien kattoja koristivat kymmenpäiset raksapesueet, jotka pitivät ne puhtaina kiitoksena varastamistaan tillinsiemenistä.

Oja oli nimetty kaivajansa mukaan ”Allin ojaksi”. Eräänä heinäkuisena iltana Alli oli hävinnyt, ja tarina kertoo Allin joutuneen ojasta allikkoon ja jääneen sille tielleen. Joku kertoi nähneensä Allin purolla, jossa possun näköinen ankka majaili. Epäiltiin Allin sulautuneen häneen. Alli hävisi, oja jäi.

Kuivuneita oja ei koskaan täytetty. Jos tillipolkulaiset olisivat tienneet ojien toimivan salaojakäytävinä alueelle, he olisivat varmasti täyttäneet ne kevään ensimmäisissä talkoissa.

Vanhoja aittoja ei myöskään purettu, ne toimivat suoja-muureina metsästä hiipiviltä tunkeilijoilta.

Nykyiset tillipolkulaiset olivat kuulleet tarinoita kakki-aishapsiaisista, jotka yön pimeydessä laskeutuivat puista vallaten mökit nimiinsä. Niiden rinnalla oja myöten saapuneet tunkeilijat olivat mökkiläisten leikkiä.

Herra Rummukainen ja Viiripöllö

Hallituksen puheenjohtajan vastuulla oli keltaisen alueen tärkein tehtävä, ja siitä syystä herra Rummukainen kiersi aamuisin Tillipolulla loruja laske-
tellen. Riimit pulppusivat luonnostaan, eikä kukaan ei tien-
nyt, oliko ne opittu ulkoa vai oliko puheenjohtaja saanut ne
tuliaislahjana siirtymisensä yhteydessä. Väärin lausuttuina
tai väliin jätettyinä ne saisivat hirmuista tuhoa aikaan, ja
siksi puheenjohtaja oli ensimmäinen näky aamu-utuisella
polulla. Ei herra Rummukainen yhtään hullumpi siirtola-
puutarhayhdistyksen puheenjohtajana ollut. Rempseä ja
rohkea luonnoltaan, vaikka tuhti olikin. Eihän suuri koko
suinkaan pahasta ollut, päinvastoin. Lisäsi arvokkuutta
kun oli leveyttä tien mitan verran ja uskottavuutta silloin,
kun konttasi niityllä aamuyön tunteina. Herra Rummu-
kaisella oli tapana pyydystää Viiripöllölle hiiri aamiais-
pöytään. Talven jäljiltä kainosti huhuileva kissa ei ollut
tarpeeksi pelottava saadakseen hiiriä kynsiinsä. Kesän
edetessä Viiripöllöstä kehkeytyi kuitenkin taitava metsäs-
täjä ja loppukesästä se toi itseään suurempia petolintuja
mökin rappusille kerjäten isännältään kermaleivoksia.

Viiripöllö oli saanut nimensä erikoisesta äänestään.
Kissa ei osannut maukua. Ei naukua, ei sähistä vihas-
päissään. Se huhuili. Huhuili öisin ja aamuisin, mutta ei
koskaan päivisin. Siitä huolimatta se nautti puheenjohta-
jan kissalle kuuluvaa kunnioitusta. Herra Rummukainen
naukui Viiripöllönkin edestä ja varsinkin silloin, jos joku
erehtyi häiritsemään hiirijahdin aikaan. Silloin hän mou-
rusi suupielet vaahdoten ja näytti vesikauhuiselta rakilta.
Herra Rummukaisen ääniala oli laajuudessaan kadehdit-
tava ja ääni saattoi muistuttaa rutikuivaa riekonpientää

ja seuraavassa hetkessä kilpikonnan kiljuntaa, ja tämän hän käänsi taitavasti hyödykseen. Mikään ei saanut riiteleviä naapureita nopeammin irti toistensa kastelukannuista kuin ilmaan nakattu pahaenteinen loru:

– *Heitä kannua, heitä toista, päähän osuessas häviössäs loistat.*

Tillipolkulaiset uskoivat lorujen voimaan, ehkä he aavisivat lorujen mahdin, ehkä he tiesivät sisimmässään, ettei mikään ollut lorujen voittanutta. Herra Rummukainen tiesi sen hyvin ja tiesi senkin, ettei mikään voinut uhata heidän olemassa oloaan niin kauan kun hän olisi kunnossa ja matkalla polulla. Kukaan ei voisi koskaan pilata loruja lausumalla niitä väärin, koska kukaan muu ei ollut oikeutettu aamunkiertoon. Vain hävinneen puheenjohtajan yli se olisi mahdollista. Kerran oli ollut lähellä, että aamunkierto oli jäädä väliin. Herra Rummukainen oli keskittynyt hiiren vaanimiseen eikä tajunnut hiekan juoksua. Viiripöllön huhuillessa oli herra Rummukainen huomannut tuijottavansa kolopallon tekemää reikää. Myöhässä suoritettu aamunkierto oli parempi kuin ei aamunkiertoa ollenkaan.

Herra Rummukainen nautti tillipolkulaisten täydellistä luottamusta, mutta ihmismaailmassa asiat olivat olleet toisin. Pikkupoikana Rummukainen oli tunnettu matkakiusaaja, joka pelotteli tyttöjä koulumatkoilla. Työssä käydessään hän vaani työkavereitaan kotiporteilla ja odotti usein lähikaupan kulmilla esimiehen vaimoa. Kaiken kruunasi matkasaarnaajaksi ryhtyminen, ja se lienee syy herra Rummukaisen siirtoon Tillipolulle. Tillipolulla herra Rummukainen tunnettiin kuitenkin alati ojennetuista käsivarsistaan, ja kiusaukset olivat menneen maailman muistikuvia.

TILLIPOLKU

Onko todellisuutemme mielikuvitusta?

Onko mielikuvitus vähenemässä? Tällaisia asioita pohditaan nykyisin monilla palstoilla. Ainakin mystisyys on edelleen monia kiinnostava ominaisuus. Onko olemassa tavalliselle todellisuudelle käänteinen, salattu maailma? Onko todellisuutemme mielikuvitusta, kuin elämä siellä, ”missä he luulivat olevansa yksin puutarhakaikkeudessaan”? Tillipolku liittyy Harry Potterin tai Sormusten herran tapaiseen tarinaperinteeseen, jolla on vankka ja kestävä lukijakuntansa. Realistisen arkielämän lomassa kulkee yliluonnollisten asioiden ja tapahtumien juoni. Lisäksi juoni tuo mieleen viime aikoina niin suosituksi tulleen ”aikamatkakirjallisuuden”.

Puutarhan moninainen henkilögalleria käsittää mielikuvitusta kiehtovia nimiä: Naamiska ja Käämiska, Romanttinen pariskunta, viuhkalaiset, nöyhtänapaiset, nirppanokat... Oli pappi, jonka epäiltiin uskon voimalla siirtävän kilpailijoihin, ja muuan Veikko, jota pidettiin outona lintuna hänen pitäessään kaksiossaan kanoja. Vähintään yhtä kiehtovaa ja yllättävää onkin teoksen rikas kielikuvasto, joka ammentaa niin Raamatusta kuin kansanperinteestäkin.

Mutta mistä tässä kaikessa oikeastaan on kysymys? Olipa kerran siirtolapupuutarha-alue, jota ei ollut... Ja sitten lukija antaa taianomaisen tekstin viedä mukanaan.

9 789515 688095

